

Kansalaisopistot kulttuurihyvinvoinnin edistäjinä

Tulevaisuuden sote: Kulttuurihyvinvointi osaksi arkea II, 27.9.2023

Venla Korja

Kulttuurihyvinvoinnin asiantuntijapalvelut

Taiteen edistämiskeskus

Kulttuurihyvinvoinnin asiantuntijapalvelut

Taiteen edistämiskeskus
Centret för konstfrämjande
Arts Promotion Centre Finland

...jotta taide kohtaa tarvitsijan

Autamme kulttuurihyvinvointia ja taidetta yhdistävän toiminnan suunnittelussa ja käynnistämisessä. Tarjoamme kokemuksiin ja tutkimuksiin perustuvaa tietoa toiminnan tueksi.

- Palvelustamme hyötyvät esimerkiksi:
  - Taidealan yhteisöt, jotka haluavat tukea jäseniään työllistymään kulttuurihyvinvoinnin sektorille.
  - Sote-alan yhteisöt ja yritykset, jotka haluavat vakiinnuttaa kulttuurihyvinvointitoiminnan ja tarvitsevat tietoa.
  - Kunnat, jotka tarvitsevat neuvontaa kulttuurihyvinvoinnista kuntien kulttuuritoimintalain toimeenpanossa.
  - HYTE-koordinaattorit ja etsivän kulttuurityön vastuutahot.
  - Työelämän palveluiden toimijat.

www.taike.fi/fi/taike-vaikuttaa/asiantuntijapalvelut/kulttuurihyvinvoinnin-asiantuntijapalvelut

Kulttuurihyvinvoinnin asiantuntijapalvelut

Taiteen edistämiskeskus
Centret för konstfrämjande
Arts Promotion Centre Finland

...jotta taide kohtaa tarvitsijan

Ajankohtaista:

- Kulttuurihyvinvointityöpajat HVA:n edustajille syksyllä
- IKO – Kulttuurista hyvinvointia ikäihmisille -hankkeet käynnissä 14 HVA:n alueella
- Ikäohjelman laatusuositus päivityksessä
- Välittäjätoiminnan kansalaisopistomalli
- Kansallinen hytepalvelu-konsepti
- Julkaisut: Rohkeus kohdata – Taiteilija vanhustyössä (julkaistaan lokakuun lopussa) sekä Pelit tekevät hyvää – Pelit ja kulttuurihyvinvointi (julkaistaan huhtikuussa)
- Taide vaikuttaa. Rohkeus ja rakenteet –seminaari marraskuussa

www.taike.fi/fi/taike-vaikuttaa/asiantuntijapalvelut/kulttuurihyvinvoinnin-asiantuntijapalvelut

Kansalaisopisto kulttuurihyvinvoinnin välittäjänä

Luodaan kulttuurin ja taiteen saatavuutta ja saavutettavuutta parantava malli yhdessä alueen toimijoiden kanssa (Etelä-Pohjanmaa), v. 2021-2026

Tavoite: Hyvinvointialueet hyödyntävät taidetta osana monialaista työtä ja sote-sektori löytää taiteilijat ja kulttuurisisällöt kansalaisopistoista

Etelä-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Kansalaisopisto kulttuurihyvinvoinnin välittäjänä

- Suomen jokaisesta kunnasta löytyy kansalaisopisto
- Opetukseen voi osallistua kuka tahansa iästä ja koulutustaustasta riippumatta
- Monella paikkakunnalla merkittävä kulttuuritoimija, parhaimmillaan kohtaamispaikka ja kulttuurikeskus
- Työllistää kuntalaisia monin eri tavoin
- Kansalaisopistot vähentävät ennaltaehkäisevästi sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksia

Lähde: Kansalaisopistot pähkinänkuoressa

Kansalaisopisto kulttuurihyvinvoinnin välittäjänä

Kansalaisopiston toteuttama taide- ja kulttuuritoiminta, jossa toteutuu vähintään yksi seuraavista:

- Toteutetaan yhteistyössä sote-toimijoiden kanssa
- Toiminnan pariin ohjataan asiakkaita sote-sektorilta / hyvinvointialueelta
- Toiminnan ydintavoitteena vahvistaa hyvinvointia

Kansalaisopisto kulttuurihyvinvoinnin välittäjänä

- Taiteen ja tarvitsijan välillä
- Taiteilijan ja tilaajan välillä
- Osaamisen ja oppimisen välillä

”Välittäjän tehtävä on ymmärtää erilaisia maailmoja ja luoda niiden välille siltoja.” Tirkkonen, 2021

Kansalaisopistojen toiminnan rahoitus

Ns. peruskurssit:

- Valtionosuus
- Kunnan / ylläpitäjän rahoitusosuus
- Kurssimaksut
- Näiden lisäksi valtionavustukset (ml. **opintoseleiden** kaltainen rahoitus)

Lähde: Kansalaisopistot pähkinäkuoressa

Myyntipalvelutoiminta:

- Laskutetaan tilaajalta

Kuva: Markku Metso

Kansalaisopistojen kulttuurihyvinvointitoiminta

E-P:n alueella korostuvat sisällöt:

Erityistä tukea tarvitseville suunnatut taidesisällöt

- Teatteri, tanssi, kuvataide, musiikki
- Kaikille avoimien kurssien lisäksi erityisryhmille "räätälöidyt"

Ikääntyville suunnatut taidesisällöt

- Musiikkiesitykset ja yhteislauluhetket, kuva- ja kädentaidot

Kuntouttava työtoiminta

- Bänditoiminta, mediataide / mediapaja

Kulttuurihyvinvointitoiminnan rahoitus kansalaisopistoissa

”Peruskurssit”

Kaikille avointa toimintaa

- Valtionosuus, ylläpitäjän osuus, **kurssimaksut**
- **Erityistä tukea tarvitseville** suunnatut taidesisällöt toimintakeskuksissa
  - **Osallistujat maksavat kurssimaksunsa, kurssimaksu alennettu (opintoseteli)**
- **Ikääntyville** suunnatut sisällöt palveluasumisyksiköissä
  - **Yksikkö maksaa kiinteän osallistumismaksun** (esim. 10 hlö).

+ Taloudellisen tuen malli: Kaiku-kortti

Myyntipalvelu

Räätälöityjä sisältöjä

- Tilauskurssit erilaisille ryhmille
- **Taiku-koulutus sote-alan ammattilaisille**, Järvilakeuden kansalaisopisto, tilaajana kuntayhtymä (ennen v. 23)
- **Kulttuurisisällöt soteyksiköihin** pilotit, Taike ja Seinäjoen kansalaisopisto, tilaajana kuntayhtymä, kunta, järjestöt (ennen v. 23)
- **Kuntouttava työtoiminta**, siirtymävaihe 2023, tilaajana HVA (aiemmin kunta)
- **Nuorten työpajatoiminnan yksilöohjaus**, tilaajana HVA

Tilannekuva

- Kehittäminen on kriittisessä, mutta positiivisessa pisteessä (vrt. MDI): Toiminta jatkuu, löydetään uusia toimintatapoja, tehdään mm. ostopalvelusopimuksia
- Isoja haasteita: vastinparien löytäminen HVA:lta, rajujen leikkausten uhka.

Tulossa

- Hyvien käytäntöjen **muistilista** taidetoiminnan järjestämiseksi sosiaali- ja terveyspalveluissa, pdf-julkaisu, joulukuu 2023
- **Valtakunnallinen kysely** kansalaisopistojen toteuttamasta sotesektorille suunnatusta tai yhteistyössä toteutetusta kulttuurisisällöstä, Taike, 2024
- **Myyntipalvelun kehittäminen**, "kulttuuripalvelutarjotin", Seinäjoen kansalaisopisto.
- **Taiku-koulutus, Järvilakeuden kansalaisopisto.** Toiminnan säilyttäminen ja mahdollisesti laajentaminen E-P:n hyvinvointialueelle.

TOP 3

- Kansalaisopistoverkosto mahdollistaa palveluiden **alueellisen yhdenvertaisuuden ja saatavuuden**
- Kansalaisopistoissa on **laaja osaaminen ja tietotaito** ja ne työllistävät jo laajasti alueensa taiteilijoita
- Kansalaisopistoilla on **merkittävä vaikutus ihmisten hyvinvointiin** (mm. Manninen, Karttunen, Meriläinen, Jetsu & Vartiainen)

Syksyn avustukset ja barometri

Avustukset kulttuurihyvinvoinnin ja osallisuuden edistämiseen

Avustuksella edistetään taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta ja hyvinvointivaikutuksia sekä osallistumista ja osallisuutta taiteeseen ja kulttuuriin.

Hakuaika: 2.10.–31.10.2023

<https://www.taike.fi/fi/taike-tukee/apurahat-yksityisille/haku-ja-paatosajat>

Taiteen ja kulttuurin barometri 2023: kysely taiteilijan työn monista muodoista

Taiteen ja kulttuurin barometrin aiheena taiteilijan työn monet muodot. Kutsumme taiteilijoita vastaamaan avoimeen verkkokyselyymme. Vastaa kyselyyn 2.10. mennessä!

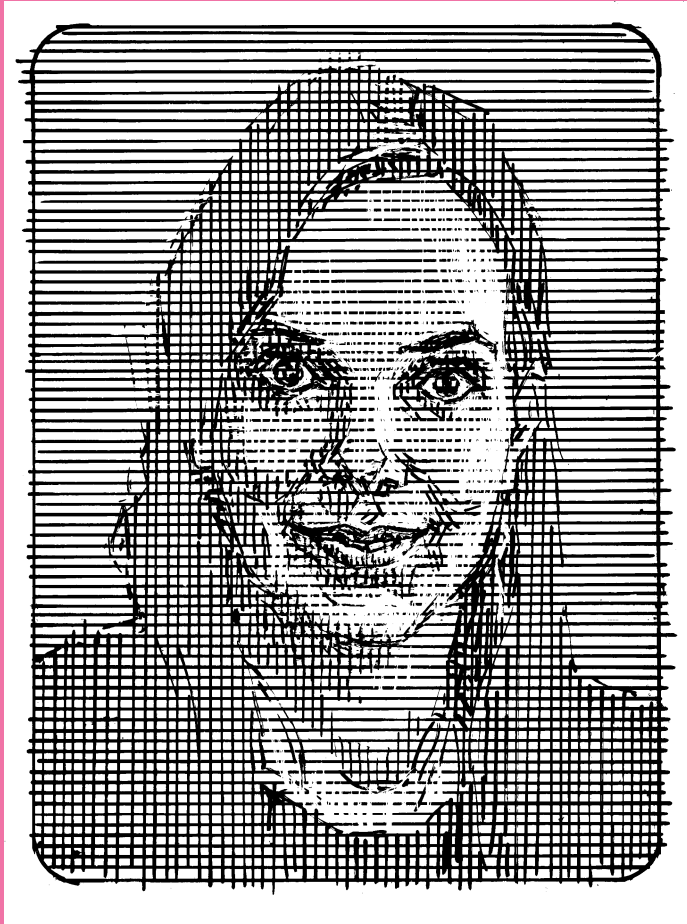
<https://www.taike.fi/fi/uutiset/taiteen-ja-kulttuurin-barometri-2023-kysely-taiteilijan-tyon-monista-muodoista>

Taide vaikuttaa. Rohkeus ja rakenteet –seminaari

To 2.11.2022 klo 9.00–13.30, Helsingissä, tilaisuus tallennetaan

<https://www.taike.fi/fi/tapahtumat/taide-vaikuttaa-rohkeus-ja-rakenteet>

Kiitos!

Venla Korja

Läänintaiteilija

Kulttuurihyvinvoinnin asiantuntijapalvelut

Taike – Taiteen edistämiskeskus

p. 0295 330887

venla.korja@taike.fi

www.taike.fi

Kuva: Matti Hagelberg

Lisätietoja:

Taiken verkkosivut: www.taike.fi

Järvilakeuden kansalaisopisto: www.jarvilakeus.fi

Seinäjoen kansalaisopisto: www.seinajoki.fi/kasvatus-ja-opetus/kansalaisopisto/

Lähteet:

Anttila, Kuusisto & Siltanen, MDI (2022): Selvitys kulttuurihyvinvointipalvelujen toimintamalleista kunnissa ja perustettavilla hyvinvointialueilla. Tilaajana STM ja OKM. <https://www.mdi.fi/wp-content/uploads/2022/08/Kulttuurihyvinvointi-loppuraportti.pdf>

Kansalaisopistot pähkinänkuoressa. Kansalaisopistojen liiton verkkosivut. Luettu syyskuussa 2023. <https://kansalaisopistot.fi/kansalaisopistot-pahkinankuoressa/>

Manninen, Jyri; Karttunen, Anna; Meriläinen, Matti; Jetsu, Anna & Vartiainen, Anna-Kaisa, 2019. Hyvinvointia ja sosiaalista pääomaa – kansalaisopiston hyödyt osallistujille, kaupungille ja alueelle. Kunnallisanalan kehittämissäätiön Julkaisu 24. <https://kaks.fi/julkaisut/kansalaisopisto-tuottaa-hyvinvointia-ystavia-ja-edullisia-kuntalaisia/>

Tirkkonen, Tirkkonen, Tuomas, 2021: "Sain olla taiteilija ja keskittyä siihen" – välittäjätoiminnan merkityksiä työparityöskentelyssä. Taidetutka. Luettu syyskuussa 2023. <https://taidetutka.fi/2021/sain-olla-taiteilija-ja-keskittyä-siihen-valittajatoiminnan-merkityksia-tyoparityoskentelyssa/>